

Temat

Odkryj swoją supermoc – warsztat dla dzieci, rodziców i nauczycieli

Scenariusz lekcji został przygotowany przez ekspertów Instytutu Badań Edukacyjnych w ramach projektu „Wsparcie rozwoju ZSK w szczególności na poziomie regionalnym poprzez wdrażanie rozwiązań i inicjatyw skierowanych do użytkowników końcowych systemu – ZSK 4”. W pracy nad nim uwzględniono wnioski z pilotażowych lekcji, z udziałem dzieci i młodzieży.

Scenariusz może być wykorzystywany przez nauczycieli jako materiał pomocniczy, podpowiadający, w jaki sposób można rozmawiać z dziećmi na temat planowania rozwoju swoich umiejętności zgodnie z ideą uczenia się przez całe życie.

Warsztat realizowano w godzinach popołudniowych. Rekomenduje się grupy maksymalnie piętnastorga dzieci wraz z jednym rodzicem. W przypadku zespołu klasowego ok. 25-osobowego warto rozważyć organizację warsztatu w dwóch turach.

W ramach działań IBE niniejszy warsztat prowadziły dwie trenerki, co umożliwiało większą uważność wobec każdego uczestnika.

Warsztat z powodzeniem można także realizować w ramach grup wsparcia dla rodziców, działających np. przy poradniach psychologiczno-pedagogicznych jako element zajęć TUS itp. Poniższy scenariusz opracowano z założeniem, że spotykamy uczestników po raz pierwszy. Zaproponowane zabawy integracyjne sprawdzą się także w grupie dzieci, które znają osobę prowadzącą / osoby prowadzące.

Cele

Celem warsztatu jest stworzenie dzieciom przestrzeni do rozwoju umiejętności podstawowych, przekrojowych, zawodowych, w tym społecznych oraz umiejętności ważnych dla aktywnego udziału w uczeniu się przez całe życie.

Dorośli, towarzysząc dzieciom, mogą zaobserwować, w jaki sposób ich dziecko funkcjonuje w grupie rówieśniczej. Warsztat jest też okazją do refleksji nad zasobami i mocnymi

stronami dziecka, jak również do wspólnego spędzenia czasu. Dla pedagogów warsztat może być inspiracją do pracy dydaktyczno-wychowawczej.

Pozostałe informacje

Adresaci:

- szkoła podstawowa – uczniowie klasy I–III

Czas trwania zajęć:

- 2,5 godziny

Metoda pracy:

- metody słowne,
- metody oglądowe,
- metody praktyczne,
- metody gier dydaktycznych.

Forma pracy:

- indywidualna, grupowa

Środki dydaktyczne:

- hasło-motto warsztatu;
- ścieżka dźwiękowa do zabawy integracyjnej „Belgijka”;
- zestawy słomek konstrukcyjnych (jedno opakowanie dla każdej drużyny);
- zestaw infografik;
- rysunki „Stadia rozwoju motyla”;
- szablony medali na sznurku/tasiemce dla każdego dziecka;
- arkusze papieru flipchartowego, papier etykietowy;
- stoper, podkład muzyczny, ramka – telewizor;
- „Rex London” – gra zręcznościowa z dmuchaną piłeczką;
- duże arkusze szarego papieru;

- mazaki, kolorowe gazety, klej, nożyczki, taśma;
- projektor multimedialny, laptop;
- literatura poszerzająca tematykę warsztatu:
 - dla rodziców – „Umiejętności społeczne twojego dziecka: 10 prostych lekcji, jak zdobyć przyjaciół i radzić sobie w życiu”, autor: Faye de Muysshondt;
 - dla nauczyciela – „Jak kształtować umiejętności społeczne”, autor: Deborah M. Plummer.

Przebieg zajęć

Wprowadzenie

W sali, w której odbywa się spotkanie, wisi hasło-motto warsztatu „To dobrze, że każdy jest inny”:

*To dobrze, że każdy jest inny,
że różne są punkty patrzenia, słyszenia,
to dobrze, że każdy jest inny,
i dobrze, że każdy się zmienia.*

Osoby prowadzące witają uczestników, przedstawiają się, prezentują tytuł warsztatu, zapowiadają wspólny czas z zabawą i działaniem.

Osoby prowadzące odczytują hasło-motto warsztatu z komentarzem, że te słowa będą towarzyszyły dzisiejszemu spotkaniu i wrócimy do nich w dalszej części.

Moduł I (30 minut)

INTEGRACJA

- Wszyscy krzyczymy swoje imię
Na moje hasło każdy wykrzykuje jak najgłośniejsze swoje imię.
- Imię + gest
Stoimy w kręgu.

I krok

Każdy po kolei wypowiada swoje imię, jednocześnie wykonując jakiś gest.

Uczestnicy powtarzają ten gest i wypowiadają imię osoby, która przed chwilą się prezentowała.

II krok

Osoba prowadząca wskazuje daną osobę, wypowiada jej imię, a wszyscy powtarzają gest oraz imię wskazanej osoby.

„Witam wszystkich, którzy...”

Uczestnicy stoją w kole. Osoba prowadząca podaje hasła, a osoby, których dotyczy wymienione kryterium, robią krok do środka koła i witają się, machając dłonią do innych osób, które także wchodzą do środka, mówiąc np.:

„Witam wszystkich, którzy:

- *mają na nogach sandały,*
- *lubią chodzić do szkoły,*
- *lubią lody,*
- *mają psa,*
- *noszą okulary,*
- *są dzisiaj w spodniach,*
- *mają brata,*
- *lubią jeździć na rowerze,*
- *lubią puszczać latawce,*
- *lubią zielony kolor,*
- *lubią jeździć na sankach,*
- *lubią zupę pomidorową” itd.*

CO PRZED NAMI?

Osoba prowadząca mówi np.:

„Poznaliśmy się, nieco rozruszaliśmy. Teraz powiemy, co będziemy robili w dalszej części spotkania. Zapraszam dzieci do jednego koła, a dorosłych do drugiego”.

Jedna z osób prowadzących przedstawia cel dorosłym (rodzicom i nauczycielowi), druga – dzieciom.

Cel dla rodziców i nauczyciela:

„Prosimy Państwa o wspieranie dzieci w wykonywaniu zadań podczas warsztatu, o współpracę z nimi i z nami, o aktywność. Planując dzisiejsze spotkanie, myśleliśmy o Państwa roli jako Towarzysza/Cienia dziecka. Wasze dzieci są tutaj w centrum. My – dorośli – towarzyszymy im i tworzymy przestrzeń do rozwoju, poznawania i uczenia się. Starajcie się Państwo nie wykonywać zadań za dziecko. Jesteśmy przekonani, że to spotkanie będzie okazją do obserwacji dziecka w relacji z rówieśnikami i dorosłymi. Mamy też nadzieję, że wspólny z dzieckiem czas będzie ważny zarówno dla Państwa, jak i Państwa dzieci.

Dla Pani Nauczycielki/Pana Nauczyciela dzisiejszy warsztat może być okazją do obserwacji wychowanków w innych niż zazwyczaj okolicznościach. Mamy też nadzieję, że zaproponowane uczestnikom aktywności mogą zainspirować Panią/Pana do podobnych działań albo do wykorzystania scenariusza tego warsztatu we własnej pracy dydaktyczno-wychowawczej”.

Cel dla dzieci:

„Dziś, poprzez zabawę, poznacie lepiej siebie samych i siebie nawzajem. Będziecie wykonywali różne zadania, do których Was zaprosimy. Wasz aktywny udział jest bardzo ważny. Rodzice i Pani/Pan będą Was wspierać i razem z Wami będą się także bawili”.

Zajęcia właściwe

Moduł II (30 minut)

Uczestnicy pracują w parach: rodzic–dziecko.

- drużyna tworzy swój plakat, który zawiera:
 - nazwę drużyny,

- imiona uczestników + ich cechy,
- zawołanie.
- prezentacja drużyn i ekspozycja plakatów.

ĆWICZENIE „SŁOMKI”

Jedna z osób prowadzących odczytuje instrukcję do zadania „Słomki” (Załącznik nr 1). Czas na działanie: 10 minut.

Rola nauczyciela – obserwator.

Należy wyjaśnić, że nauczyciel pełni w tym ćwiczeniu rolę życzliwego obserwatora, który podzieli się ze wszystkimi tym, co zaobserwuje.

Nauczyciel spaceruje po sali, obserwuje pracę drużyn i robi notatki na arkuszu obserwacji (Załącznik nr 2).

Po wykonaniu zadania w pierwszym kroku jedna z osób prowadzących odmierza stoperem minutę, aby upewnić się, że wszystkie wieże są stabilne. Zadanie kończy się brawami dla uczestników i zaproszeniem uczestników do zwiedzania „wystawy słomkowych wież”.

Uczestnicy na forum opowiadają o tym, co najbardziej podoba im się w modelach wykonanych przez pozostałe drużyny.

Następnie odbywa się omówienie zadania. Jedna z osób prowadzących rozmawia z uczestnikami na temat przebiegu zadania. Zadaje pytania, np.:

- *„Jak wam się pracowało w drużynie?”*
- *W jaki sposób podzieliliście się pracą?”*
- *Co wam pomagało?”*
- *Co wam przeszkadzało?”*
- *Jakimi umiejętnościami musieliście wykazać się, aby wykonać to zadanie?”*

W rozmowie osoba prowadząca dąży do tego, aby uczestnicy wymienili różne kompetencje społeczne – może je wypisywać na flipcharcie, kiedy grupy opowiadają o doświadczeniach wynikających z zadania:

- pilnowanie czasu,
- podział zadań,

- cierpliwość,
- dokładność,
- kreatywność,
- wytrwałość,
- radzenie sobie ze stresem,
- dobra komunikacja,
- umiejętność słuchania,
- przestrzeganie reguł,
- współpraca.

Następnie nauczyciel dzieli się z uczestnikami spostrzeżeniami z obserwacji.

Osoby prowadzące podsumowują ćwiczenie stwierdzeniem, że umiejętności, o których rozmawiają, są niezwykle ważne i będzie o nich jeszcze mowa po przerwie, na którą zapraszają.

Przerwa (ok. 20 minut)

Czas na wspólne przekąski i napoje oraz swobodne rozmowy.

Zanim rozpocznie się kolejny moduł, osoby prowadzące zapraszają uczestników do zabawy integracyjnej. Może to być np. wspólny taniec „Belgijka”.

Moduł III (30 minut)

Kompetencje społeczne są ważne – wizualizacja.

Jedna z osób prowadzących mówi:

„Wskazaliście, że w działaniu ze słómkami były ważne różne rzeczy, takie jak:

- *porozumiewanie się/komunikacja/dogadywanie się,*
- *umiejętność słuchania,*
- *praca w grupie,*
- *współpraca z innymi,*
- *radzenie sobie z emocjami (ze złością, gniewem, wstydem),*
- *przestrzeganie ustalonych zasad”.*

Wymieniając powyższe, osoba prowadząca przypina do tablicy infografiki (Załącznik nr 3), a następnie pyta:

„Jak sądzicie, czy tych umiejętności, np. lepszego porozumiewania się z innymi, można się uczyć? A w jaki sposób może odbywać się uczenie? Zobaczymy na przykładzie motyla” (Załącznik nr 4).

„Czy motyl jest od razu takim wielokolorowym owadem?

Zanim się nim stanie, przechodzi różne stadia rozwoju. Motyle wykluwają się z jaj, podobnie jak ptaki. Następnie z takiego jaja wykluwa się larwa, inaczej: gąsienica. Gąsienice są włochate. Rosną, rosną, linieją i zamieniają się w poczwarki. Po pewnym czasie z poczwarki wydobywa się różnobarwny motyl, który potrafi latać, żywi się kwiatowym nektarem. Jest dorosły.

Na każdym etapie poznaje świat i uczy się. Inaczej robi to larwa, inaczej poczwarka, a jeszcze inaczej motyl. Larwa rozgląda się i obserwuje, poczwarka już może przemieszczać się i działać, a motyl lata i widzi dużo więcej. Tak też jest z nami, ludźmi. Jako niemowlęta leżymy w łóżeczku, rozglądamy się, machamy rączkami i nóżkami i nasłuchujemy. Kiedy nauczymy się chodzić, możemy dotykać różnych przedmiotów, próbować.

Z czasem potrafimy mówić, możemy pytać. Najpierw uczymy się głównie od innych, szczególnie rodziców, starszego rodzeństwa, dziadków. Później uczymy się także sami, w przedszkolu i szkole, z książek i internetu, i cały czas od innych. Dobra wiadomość jest więc taka, że tych umiejętności, które wiążą się z dobrym porozumiewaniem się, współpracą z innymi, słuchaniem, radzeniem sobie ze złością, wstydem, gniewem, i wielu jeszcze innych możemy się uczyć. Dlaczego warto się tego uczyć? Aby było nam łatwiej żyć i aby innym było dobrze z nami”.

UWAGA

Osoba prowadząca ocenia, w jakim zakresie może tworzyć powyższą wypowiedź w interakcji z dziećmi. Dlatego warto pytać uczniów o nazwy i opis poszczególnych faz rozwoju motyla.

W części dotyczącej sposobów uczenia się ludzi warto odwoływać się do doświadczeń dzieci płynących np. z obserwacji młodszego rodzeństwa.

Supermoc (30 minut)

a. Indywidualna praca dziecka i rodzica

Zadanie realizowane jest w parze rodzic–dziecko

Czynności uczestników:

- Dziecko wykonuje autoportret/plakat na temat: „Co umiem/potrafię? W czym jestem dobra/dobry? Co lubią we mnie inni?”. Rodzic pomaga dziecku przygotować obrys ciała. Dziecko kładzie się na arkuszu szarego papieru, a dorosły obrysowuje kształt sylwetki dziecka. Każde dziecko wypełnia kontury swojej sylwetki własnymi zasobami/umiejętnościami/mocnymi stronami/zainteresowaniami, mając do dyspozycji kredki, mazaki, kolorowe gazety (pisze, rysuje, wykleja).
- Rodzic wypisuje zasoby/mocne strony – „grudki złota” swojego dziecka, uzupełniając arkusz pt. „Portret mojego dziecka” (Załącznik nr 5).
- Nauczyciel pracuje z arkuszem (Załącznik nr 6), przygotowując informację dla każdego dziecka i jego rodzica. Wypisuje „grudkę złota”, którą dostrzega w swoim uczniu/uczennicy i opisuje efekty/wpływ zidentyfikowanego u dziecka zasobu na innych.

Nauczyciel przekazuje przygotowane informacje odpowiednim parom.

b. Spotkanie dziecka i rodzica

Rodzic i dziecko w parach opowiadają sobie nawzajem o efektach pracy. Dziecko prezentuje rodzicowi plakat i opowiada o przygotowanym autoportrecie (co ważnego chciało o sobie przekazać), a rodzic omawia mocne strony swojego dziecka. Omawiają także informację przekazaną przez nauczyciela. Podczas rozmowy ustalają, co powtórzyło się u dziecka i rodzica.

c. Plakietka „Supermoc dziecka”

Dziecko wybiera (przy wsparciu rodzica) jedną najsilniejszą/wyróżniającą je cechę, którą można nazwać jego supermocą – np. Bartek Odważny. Następnie wpisują tę supermoc na szablon medalu i zawieszają na piersi dziecka, by była widoczna dla wszystkich.

d. Przegląd supermocy

Na końcu następuje krótka prezentacja wyników pracy na forum (same efekty, bez omawiania, w jaki sposób doszło do wyboru supermocy). Ekspozowane są również autoportrety.

UWAGA

W zależności od liczebności grupy i czasu trwania powyższego modułu bywa czasami konieczna przerwa przed podsumowaniem spotkania.

Podsumowanie

„Występ w telewizji”

Osoby prowadzące informują, że za chwilę wszyscy wystąpią w telewizji. Drużyny, rodzic i dziecko mają ok. 10 minut na zastanowienie się, co chcą powiedzieć/pokazać w swoim czasie antenowym.

Czas antenowy to 60 sekund. Wystąpienia odbywają się według struktury:

1. Najbardziej podobało nam się: ...
2. Nauczyliśmy się: ...
3. Rodzicowi dziękuję za: ...
4. Dziecku dziękuję za: ...

Nauczyciel/nauczycielka i osoby prowadzące również mają swój czas antenowy, podczas którego dzielą się refleksjami na koniec warsztatu.

Odwołanie się do hasła warsztatu:

Osoba prowadząca prosi chętne dziecko o odczytanie hasła wiszącego od początku spotkania „To dobrze, że każdy jest inny”:

*„To dobrze, że każdy jest inny,
że różne są punkty patrzenia, słyszenia,
to dobrze, że każdy jest inny,
i dobrze, że każdy się zmienia.*

Rozejrzyjcie się po sali. Czy faktycznie jesteśmy inni? Czym się różnimy (wymieńcie kilka elementów)? W jaki sposób zmieniamy się?”

Następują swobodne wypowiedzi.

Dziękując za spotkanie, osoby prowadzące rozdają rodzicom literaturę z zachętą do lektury w celu rozszerzenia tematyki warsztatu. Nauczyciel otrzymuje publikację zawierającą propozycje scenariuszy lekcji związanych z tematyką kształtowania kompetencji społecznych w celu inspiracji do podejmowania działań dydaktyczno-wychowawczych.

UWAGA

Jako dodatkowe ćwiczenie wspomagające aktywność uczestników przewidziano zabawę grą zręcznościową z dmuchaną piłeczką, która będzie równocześnie upominkiem dla dzieci

Załączniki:

- Załącznik nr 1. Instrukcja do zadania „Słomki”
- Załącznik nr 2. Arkusz obserwacji dla nauczyciela
- Załącznik nr 3. Infografiki kompetencji społecznych
- Załącznik nr 4. Stadia rozwoju motyla
- Załącznik nr 5. Portret mojego dziecka
- Załącznik nr 6. Arkusz dla nauczyciela